

СИЛАБУС

обов'язкової навчальної дисципліни
ОК 35«ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ УПРАВЛІННЯ»
Обсяг 6 кредитів/ 180 годин

Першого рівня вищої освіти
Спеціальність ДЗ «Менеджмент»,
освітня програма «Управління проєктами»

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ЧЕРНОВА ІРИНА ВІКТОРІВНА,
доцент, кандидат філологічних наук

Контактна інформація:

- +38 (097)2797735;
- e-mail: filol68@ukr.net;
- І навчальний корпус, аудиторія 368

Час і місце проведення консультацій:
згідно з графіком консультацій

ОПИС КУРСУ

Навчальна дисципліна присвячена вивченню історії та теорії управління, що сприяє кращому розумінню аналітичних та концептуальних інструментів, необхідних для майбутніх менеджерів. Погляд на походження та розвиток сучасних концепцій менеджменту дозволяє зрозуміти не лише його національну специфіку, але і те, як досвід та знання в галузі управління можуть застосовуватися в різних типах організацій та культурних контекстах. Вивчення історії та теорії управління охоплює елементи історії економіки, соціології, психології та історії суспільства з метою визначення ролі управління в культурно-історичному контексті. Це дозволяє розглядати історію управління в контексті його культурного середовища.

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. *Мета курсу* - формування у здобувачів розвитку сучасного управлінського мислення та системних знань щодо концептуальних основ управління. Це досягається через осмислення сутності історичних трансформацій у галузі науки про управління. Дисципліна спрямована на розвиток навичок аналізу як внутрішнього, так і зовнішнього середовища підприємства, а також на формування здатності ухвалювати адекватні управлінські рішення..

2. За результатами вивчення дисципліни формуються:

Компетентності

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 7.Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК. 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. З'ясовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя;

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства;

ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень;

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації;

ПРН 6. Виявляти навички пошуку збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень;

ПРН 7. Виявляти навички організаційного проектування;

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації;

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи;

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації;

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування;

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько-свідомо на основі етичних міркувань(мотивів) повагу до різноманітності та міжкультурності;

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;

ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення дисципліни може відбуватися на будь-якому етапі здобуття вищої освіти..

ПЕРЕЛІК ТЕМ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1 – Загальний тематичний план аудиторної роботи

Номер тижня	Теми лекцій, год.	Теми лабораторних/практичних робіт або семінарів, год.
1	2	3
Змістовий модуль 1 – «Становлення та розвиток історії управління як науки»		
1	Менеджмент як наукове знання. (2 год).	Сутність та роль завдання роль менеджменту в управлінні організацією. Необхідність управління організаціями. Еволюція управлінської думки як предмет історії вчень менеджменту. Основні школи управління. (2 год).
2	Методологія вивчення історії менеджменту(2 год).	Джерела та методи дослідження історії менеджменту. Порівняльний аналіз управлінських систем різних епох Використання кейс-стаді та історичних прикладів у навчанні Роль критичного мислення у розумінні управлінських концепцій(2 год).
3	Витоки управління в первісному суспільстві(2 год).	Управління як соціальний процес у первісних громадах Роль старійшин і вождів у прийнятті рішень Методи організації праці та розподілу ресурсів у племенах Вплив традицій і звичаїв на управлінські практики(2 год).
4	Управлінська думка і практика управління в ранніх цивілізаціях Сходу (2 год).	Адміністративні системи Єгипту, Месопотамії, Індії та Китаю Роль централізованої влади та бюрократії Впровадження писемності для управлінського обліку Відомі правителі та їх внесок у

		розвиток управління (наприклад, Хаммурапі) (2 год)..
5	Управлінські ідеї античності(2 год).	Внесок Давньої Греції: демократія, політичні інститути, Платон і Арістотель Римська адміністрація: імперська бюрократія, право і організація влади Витоки концепцій лідерства та управлінської відповідальності Приклади військового управління (Цезар, Александр Македонський) (2 год).
6	Управління у середньовіччі та Візантії	Роль церкви у формуванні управлінських структур. Феодальна система: васальні відносини та управління землями. Візантійська адміністрація: кодифікація законів, імператорська влада(2 год).
Змістовний модуль 2 – «Наукові школи менеджменту»		
7	Виникнення та розвиток школи наукового управління (2 год).	Менеджмент періоду промислової революції в Англії. Індустріалізація в Америці. Ф. Тейлор – основоположник наукового менеджменту. Науковий менеджмент та його подальший розвиток. (2 год).
8	Адміністративна школа менеджменту (2 год).	Загальна теорія менеджменту – «Файолізм». Сутність адміністративної школи. Принципи менеджменту. Елементи менеджменту. Уніфікація задач менеджменту. Цілі організації та координація дій. Вчення Макса Вебера про бюрократію. (2 год).
9	Школа людських відносин. (2 год).	Зародження промислової психології. Філософ бізнесу Мері Паркер Фоллет. Вступ в епоху школи людських відносин. Організаційна інтеграція Честера Бернарда. Розвиток школи людських відносин від психоаналізу до біхевіоризму.(2 год).

10	<i>Розвиток кількісної школи менеджменту(2 год).</i>	Виникнення кількісної школи менеджменту.Кількісна школа як інструмент оптимізації управлінських рішень. Основні положення та напрями школи. Д.Марч, Г.Саймон. Р.Акофф, Д.Вудворд, Д. Томпсон, Н. Лоуренс. (2 год).
11	Характерні ознаки теорії управління на сучасному етапі розвитку менеджменту – теорія гуру . (2 год).	Ідеї Пітера Друкера, Тома Пітерса, Генрі Мінцберга та теорія гуру. (2 год).
12	Школа поведінкових наук. Біхевіоризм (2год).	Концепція біхевіоризму. Завдання, засновники, представники школи. Абрахам Маслоу. Теорія ієрархії потреб. Дуглас Мак-Грегор. Теорія —Х та —У. Кріс Арджиріс. Теорія —поведінки людини. Системи управління Ренсіса Лайкерта. Вільям Оучі. Теорія —Z. (2год).
Змістовний модуль 3 – «Зародження та розвиток вітчизняного наукового управління»		
13	Розвиток управлінської думки за часів Київської Русі(2 год).	Джерела вчення української управлінської думки. Організація господарства. Розвиток української управлінської думки до середини ХІХ ст. Раціоналізація господарства другої половини ХVІІІ – першої половини ХІХ ст. і до початку ХХ ст(2 год).
14	Розвиток управлінської думки в Україні до середини ХІХ ст. (2 год).	Історичний контекст та основні форми управління. Система управління в козацькій державі. Б.Хмельницький. Традиційна основна управлінських практик. (2 год).
15	Розвиток управлінської думки в Україні після 1917 р. (2 год).	Основні тенденції у розвитку управлінської думки. Проблеми інтенсифікації кріпацької праці. Раціоналізація управління. Наукові погляди М.

		Балудянського, В. Каразіна, І. Вернадського, М. Бунге та М. Туган-Барановського. (2 год).
16	Розвиток управлінської думки в Україні у XX ст. (2 год).	Розвиток управлінської думки із загально цивілізаційних позицій. Професіоналізація управління в Україні. Бізнес-навчання. (2 год).

САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота включає: **теоретичну підготовку**(опрацювання опорних конспектів та теоретичних матеріалів для глибокого розуміння еволюції управління як практичної сфери та терій), **виконання практичних завдань** (виконання кейсів, участь у рольових іграх) і **науково-дослідницьку роботу**(підготовку доповідей та презентацій з актуальних питань управління, персоналій) та формування особистої освітньої траєкторії у виляді проходження курсів, участі у роботі вебінарів, семінарів тощо..

Обсяг годин самостійної роботи для денної та заочної форм навчання складає 120 і 160 годин відповідно. Графік консультативної допомоги та розклад контрольних заходів здобувач отримує на кафедрі.

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ДЖЕРЕЛА

Література:

Основна

1. Менеджмент і адміністрування: підручник / О. А. Сидоров, Т. В. Альошина, Н. О. Фісуненко, Е. О. Сидорова. – Дніпро: Арт-Прес, 2023. – 352 с. <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/11764>
2. Стадник В. В., Хрущ Н. А., Йохна В. М. Теорія і методологія управління розвитком соціально-економічних систем : монографія. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута» , 2023. 298 с.
3. Теорія організації. Збірник ситуаційних вправ (кейсів): Навчальнометодичні матеріали з нормативної дисципліни для здобувачів II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D3 Менеджмент /Укл. Тарасюк М. В., Афанасьєв К. М. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2025. 37 с. URI: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/7716>
4. Теорія управління [Електронний ресурс] : навчальний посібник / І. А. Грузіна, І. О. Кінас, І. М. Перерва та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 138 с. <https://elar.khmnpu.edu.ua/handle/123456789/13767>
5. Менеджмент : Підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». – Житомир: Вид-во «Рута», 2021. – 856 с.
6. Лахижа М.І. Історія публічного управління : навч. посіб. / М.І. Лахижа. – Полтава : Нац. ун-т ім. Ю. Кондратюка, 2025. – 144 с.
7. Орлова-Курилова О. Теорія організації : навч. посіб. / О. Орлова-Курилова ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, Ф-т екон. та упр. – Київ : [Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля], 2023. – 234 с. URI <https://dspace.snu.edu.ua/handle/123456789/1721>

Додаткова:

8. Березіна Л. М., Вараксіна О. В., Олійник А. С., Рак А. Г. Теоретико-методологічні основи управління конкурентоспроможністю підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 21-22. С. 35–42. DOI: [10.32702/2306-6792.2021.21-22.35](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.21-22.35)
9. Болгов В., Ахновська І., Ахновський Д., Історичні етапи розвитку теорії управління. *Формування сучасних концепцій менеджменту організацій та адміністрування в умовах цифровізації : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю створення кафедри менеджменту організацій та управління проектами 23–24 вересня 2021 року* / ред.-упорядник д.філософ.н., проф. В. Г. Воронкова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.37-42.
<https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/5277/1/Voronkova2021.pdf>
10. Довгань Ю. В., Теоретичні аспекти управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств. *Modern Economics*. №36 (2022). С. 38-44 DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V36\(2022\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V36(2022)-06)
11. Історія управлінської думки : метод. рек. до практ. занять для здобув. ВО за першим (бакалавр.) рівнем зі спец. 073 «Менеджмент» / [уклад. А. А. Орлова] ; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : ЦНТУ, 2023. 40 с. URI <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/13747>
12. Марченко О. М. Практикум з менеджменту : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 224 с.
13. Усиченко, І., Мироненко, М., & Лисенко, Т. (2024). Історія розвитку менеджменту: від давніх часів до наших днів .*Економіка та суспільство*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-134>

ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова (загальна) оцінка курсу освітньої компоненти є сумою рейтингових оцінок (балів), отриманих за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне тестування рівня засвоєння і теоретичного матеріалу під час аудиторних занять і самостійної роботи.

Форми, методи та критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів визначаються Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка». https://docs.zp.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/Положення_про_організацію_освітнього_процесу-1.pdf

Методами поточного контролю є тестування, виконання практичних робіт та активність на заняттях. Кількість балів, яку можна отримати за кожну практичну роботу - 5 балів, за тестове завдання до модуля – 10 балів.

Методом підсумкового контролю з дисципліни «Теорія та історія управління» є іспит у формі тесту. Максимальна кількість балів - 30 балів.

Розподіл балів у 100-бальній шкалі		
Вид заняття	Кількість балів (%)	Разом за дисципліну(бали)
Робота на практичних заняттях (5x16=90) 40%	40	100

Виконання модульних тестових робіт (3x10)=30	30	
Тестовий (екзаменаційний) контроль	30	
Результати неформальної освіти (вебінари, курси, участь у конференціях тощо) та інформальної освіти	до 20	

Критерії оцінювання результатів навчання

Види оцінювання	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	Усього
Виступ на практичному занятті, контроль виконання за	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40%
Модульний контроль	10					10					10						30%
Виконання завдань самостійної роботи, проходження курсів(вебінарів, семінарів) з отримання сертифіката																	До 20%
Іспит(тест)																	30%
Всього з дисципліни																	60-100

Роз'яснення критеріїв оцінювання

Залежно від складності та рівня виконання завдання здобувач під час практичного заняття може отримати від 1 до 5 балів.

1-2 бали виставляється за усну відповідь, яка відповідає теоретичному матеріалу, поданому на лекційному занятті.

3 бали студент отримує за усну відповідь, яка включає інформацію отриману студентом крім лекцій також внаслідок опрацювання додаткової літератури.

4-5 балів передбачають доповнення усної відповіді презентацією або виконання творчого завдання.

Модульний контроль у формі тестів оцінюється за 10-бальною шкалою і зараховується у разі подання 6 і більше правильних відповідей.

Підсумковий тестовий контроль складається із 30 тестових завдань за виконання яких можна отримати максимальну оцінку 30 балів. Іспит вважається складеним, якщо здобувач надав 18 і більше правильних відповідей.

У межах дисципліни «Теорія та історія управління» зараховуються здобутки в неформальній освіті, у разі успішного проходження курсів відповідної тематики і подання відповідного сертифікату. За бажанням здобувача, відповідний сертифікат курсу може бути зарахований як відпрацювання у разі відсутності здобувача вищої освіти на практичному занятті або для покращення підсумкової оцінки.

Крім того, як результат інформальної освіти (самоосвіти) здобувач може подати проєкт бізнес-плану на грант і представити про це відповідне підтвердження. Результати такої діяльності можуть бути зараховані модульний контроль.

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно з розкладом, дотримуватися етики поведінки, працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Пропущені без поважних причин практичні заняття відпрацьовуються.

При вивченні курсу політика дотримання академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Національного університету «Запорізька політехніка»

https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N253_vid_29.06.21.pdf

Усі письмові роботи допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Академічна доброчесність у контексті генеративного штучного інтелекту (ШІ) передбачає етичне та прозоре використання інструментів без порушення авторських прав та принципів самостійного виконання робіт відповідно до Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>.

Визнання результатів навчання, здобутих в межах неформальної чи інформальної освіти регулюється відповідним Положенням про порядок визнання Національним університетом «Запорізька політехніка» результатів навчання, здобутих шляхом неформального та/або інформальної освіти», затвердженим 30.05.2023р.

https://docs.zp.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/Pol_pro_por_vyzn_rezultativ_navch_zdob_neform_inform_osvity.pdf

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДЛЯ РОБОТИ НА КУРСІ

Щоб мати доступ до навчально-методичних розробок курсу необхідно мати особистий доступ до університетської навчальної платформи Moodle.

Інструменти і платформи, що використовуються в освітньому процесі:

Відеоконференційні платформи Zoom, Google Meet, Skype

Електронні редактори текстів і графіки Microsoft Word, Canva, Excel, Microsoft PowerPoint.

Програми зі ШІ: Gamma, ChatGPT

Онлайн-дошка Padlet.